

education

Department of
Education
FREE STATE PROVINCE

REKENINGKUNDE

NOVEMBER 2023 – VRAESTEL 2

GRAAD 10

NASIENRIGLYN

NASIENBEGINSELS:

- Strafpunte vir vreemde items is slegs van toepassing indien 'n kandidaat nie punte op 'n ander plek in die vraag vir daardie item verloor het nie (geen vreemde-item-strapunte vir misplaaste items nie). Geen dubbelpenaliserings word toegepas nie.
2. Strafpunte vir plasing of swak aanbieding (bv. Besonderhede) is slegs van toepassing indien die kandidaat punte vir die bedrae vir daardie item verdien het.
 3. Tensy ander vermeld ken volpunte toe vir korrekte antwoord. Indien die antwoord foutief is, merk die bewerkings.
 4. Indien 'n vooraansuiweringsyfer as 'n finale syfer getoon word, ken die bewerkingspunt toe vir daardie syfer (nie die metodepunt vir die antwoord nie).
 5. Tensy anders getoon, moet die positiewe of negatiewe effek van enige syfer in ag geneem word om die punt toe te ken. Indien geen + of – teken of hakie voorsien is nie, aanvaar dat die syfer positief is.
 6. Waar aangedui word, ken deelpunte toe om die kwaliteit van antwoorde van kandidate te differensieer.
 7. As die kandidaat meer as die verwagte aantal antwoorde gee, kontroleer alle antwoorde en gee die voordeel aan die leerder. Strawwe kan toegepas word vir vreemde inskrywings as kandidate volpunte verdien vir die vraag (maks. -2 per vraag)
 8. Hierdie memorandum is nie vir verspreiding in die publiek nie, omdat sekere items dalk verkeerd hanteer is. Aanpassings is gemaak a.g.v. sekere vrae.
 9. Waar strarpunte toegepas word, kan die punte vir daardie afdeling van die vraag nie as 'n negatiewe bedrag getoon word nie. Waar metodepunte toegeken word vir bewerking, moet die nasiener die redelikheid van die bewerking ondersoek voor die punt toegeken word.
 10. Waar metodepunte toegeken word vir bewerking, moet die nasiener die redelikheid van die bewerking ondersoek voor die punt toegeken word.
 11. 'Bewerking' beteken kontroleer bewerking. 'Een deel korrek' beteken bewerking en een deel korrek. Let wel: kontroleer bewerking moet +, -, x, ÷, wees of per memo.
 12. In bewerkings, moet nie punte toeken nie vir bewerking as teller en noemer omgeruil is – hierdie is ook van toepassing op verhoudings.
 13. Met die toekenning van metodepunte, maak seker dat kandidate nie volpunte kry vir enige vir enige item wat foutief is nie, ten minste gedeeltelik. Dui aan met 'n ☒.
 14. Wees bedag daarop dat party kandidate geldige alternatiewe buite die memorandum verskaf. Neem kennis dat een kommentaar meer as een aspek kan aanspreek
 15. Kodes: f = vreemde item; p = plasing/aanbieding.

Hierdie nasienriglyn bestaan uit 8 bladsye.

VRAAG 1**1.1.1 Berekening van waardevermindering op voertuie**

Oud: $540\,000 - 385\,000 = 155\,000 \times 20/100 = 31\,000$ ✓ ☒

Nuut: $372\,000 \times 20/100 \times 7/12 = 43\,400$ ✓ ☒

Totaal: $74\,400$ ✓ ☒ een deel korrek

5

Berekening van waardevermindering op toerusting

Oud: $125\,000 \times 10/100 = 12\,500$ ✓ ☒

Nuut: $75\,000 \times 10/100 \times 2/12 = 1\,250$ ✓ ☒

Totaal: $13\,750$ ✓ ☒ een deel korrek

5

**1.1.2 MAKUME HANDELAARS
VOERTUIE**

2022 Julie	1	Saldo	540 000 ✓	2023 Junie	30	Saldo	912 000 ✓
Nov	30	Krediteurekontrole ✓	372 000 ✓				
			912 000				912 000
2023 Julie	1	Saldo	912 000 ✓				

5

OPGEHOOPTE WAARDEVERMINDERING OP TOERUSTING

2023 Junie	30	Saldo	79 250 ✓	2022 Julie	1	Saldo	65 500 ✓
				2023 Junie	30	Waardever- mindering ✓	13 750 ✓ sien 1.1.1
			79 250				79 250
				2023 Julie	1	Saldo	79 250

4

1.1.3 Verduidelik waarom gereelde instandhouding van eiendom 'n belangrike aspek vir die besigheid is. Gee EEN rede.

Enige relevante antwoord ✓ ☒ deelpunte vir gedeeltelike korrekte antwoorde

- Dit is 'n belegging vir die besigheid en dit voeg waarde tot die eiendom toe.
- Om dit in 'n goeie werkende toestand te hou en om sy toekomstige doeltreffende prestasie te verseker.
- Verbeter die waarde van die eiendom.

2

1.2.1

BEREKEN		
% Bruto wins op koste van verkope		
$\frac{450\,000}{750\,000} \checkmark \times 100$	$\frac{450\,000}{1\,200\,000} \checkmark \times 100$	
= 60% ☒ een deel korrek 100% nie deel van deeplunt nie % nie nodig	= 37,5% ☒ een deel korrek 100% nie deel van deeplunt nie % nie nodig	3
% Bedryfsuitgawes op verkope		
$\frac{345\,500}{1\,200\,000} \checkmark \times 100 = 28,8\% een deel korrek 100% nie deel van deeplunt nie % nie nodig$		3
% Netto wins op verkope		
$\frac{180\,000}{1\,200\,000} \checkmark \times 100 = 15\% een deel korrek 100% nie deel van deeplunt nie % nie nodig$		3

TOTALE PUNTE
30

VRAAG 2

2.1

Pas die woorde in Kolom A by die mees gepaste verduideliking wat in Kolom B verskaf word. Skryf slegs die letter langs elke nommer neer.

2.1.1	E	✓
2.1.2	D	✓
2.1.3	A	✓
2.1.4	C	✓
2.1.5	B	✓

5

2.2.1

Gee DRIE voorbeelde van veranderlike koste.

Water en elektrisiteit
 Direkte materiaal koste
 Direkte arbeidskoste
 Verkoop- en verspreidingskoste
 Ens.

3

2.2.2

**Bereken die volgende
Direkte materiaalkoste uitgereik vir produksie**

$$88\,500\checkmark + 396\,000\checkmark + 22\,800\checkmark - 66\,300\checkmark$$

$$R441\,000\checkmark \text{ bewerking een deel korrek} - \text{Aanvaar T-Rekening formaat}$$

5

Direkte arbeidskoste

$$\text{Basiese lone } 6\checkmark \times 1\,860\checkmark \times 60\checkmark = 669\,600\checkmark \text{ een deel korrek}$$

$$\text{Oortyd} = 141\,400\checkmark$$

$$= 811\,000\checkmark \text{ bewerking one part correct}$$

6

Fabrieksbokoste

$$65\,000\checkmark + 43\,890\checkmark + 55\,300\checkmark + 15\,250\checkmark + 32\,550\checkmark + 70\,000\checkmark\checkmark$$

$$= R281\,990\checkmark \text{ bewerking een deel korrek}$$

8

-1 Kommissie**Totale koste van produksie**

$$\text{Sien hierbo } 441\,000\checkmark + \text{Sien hierbo } 811\,000\checkmark + \text{Sien hierbo } 281\,990\checkmark = R1\,533\,990\checkmark \text{ bewerking een deel korrek}$$

4

2.2.3.

Die eienaar is van mening dat hy sy wins kan verhoog deur sy direkte materiaalkoste te verlaag. Dui DRIE maniere aan om die direkte materiaalkoste te verminder.

Enige twee geldige punte✓✓✓✓ deelpunte vir gedeeltelike korrekte antwoorde

- Koop in grootmaat en kry 'n beter prys.
- Koop by 'n goedkoper verskaffer.
- Onderhandel afslag vir vinnige betaling.
- Bespaar op afleweringkoste

4

TOTALE PUNTE

35

VRAAG 3

3.1.1 Gebruik die inligting hieronder en bereken die korrekte saldo op die Debiteurekontrolerekening

DEBITEURE KONTROLEREKENING

Balans		55 655	
(i)		6 340	✓✓
(ii)		(1 275)	✓✓
(iii)	9 600 een punt – 6 900 een punt	2 700	✓✓
(iv)		630	✓✓
(v)		0	✓
(vi)		(4 545)	✓
(vii)		0	✓
(viii)		(1 290)	✓
(ix)	– 6 700 een punt – 415 een punt	(7 115)	✓✓
Bewerking een deel korrek moet 55 655 insluit		51 100	✓

15

Gebruik die inligting hieronder om die korrekte saldo op die Debiteurekontrolelys te bereken.

DEBITEURE LYS

N. la Cock (7 950 + 2 700✓ – 1 350✓✓) – 675 een punt – 675 een punt	9 300	*✓
N. la Cock (7 950 – 1 350✓✓✓) – 675 twee punte – 675 een punt	6 600	*✓
M. Makau (14 750 – 8 680✓)	6 070	*✓
P. Patricia (13 825 + 8 680✓ – 7 115✓✓) – 6 700 een punt – 415 een punt	15 390	*✓
G. Marais (21 000 + 630✓ – 1 290✓) sien iv hierbo	20 340	*✓
K. Koetle (4 545✓ – 4 545✓)	0	✓
TOTAAL	51 100 48 400	*✓

✓bewerking een deel korrek

17

3.1.2 Verduidelik TWEE metodes wat Lesibane Winkels kan gebruik om seker te maak dat debiteure hul rekening betyds vereffen.

Enige TWEE aanvaarbare antwoorde ✓✓✓✓ deelpunte vir gedeeltelike korrekte antwoorde

- Gee afslag vir vroegtydige betaling
- Hef agterstallige debiteure met rente
- Stuur SMS/aanmanings

4

3.1.3 Verskaf TWEE punte vir goeie interne beheer oor debiteure.

Enige TWEE geldige punte ✓✓ ✓✓ deelpunte vir gedeeltelike korrekte antwoorde

- Verseker dat debiteure betyds betaal om van korting gebruik te maak.
- Verdeling van pligte.
- Rekonsilieer die saldo op die debiteurekontrolerekening met die totaal van debiteurelys.
- Voer interne oudits uit om die moontlikheid van bedrog of foute te verminder.
- Die staat aan individuele debiteure moet met hul rekeninge in die debiteuregrootboek gerekonsilieer word.

4

TOTALE PUNTE

40

VRAAG 4**4.1 Verduidelik die hoofdoel van die voorbereiding van die Kontantbegroting.**

Verwagte antwoorde twee punte: ✓✓ deelpunte vir gedeeltelike korrekte antwoorde

- Om vir die toekoms te beplan / Om toekomstige ontvangste en betalings te bepaal.
- Om kontant in die besigheid te beheer / Om te projekteer of die besigheid teen 'n tekort of surplus sal funksioneer in die afsienbare toekoms.

2

Let wel: Moenie verwysing na inkomste en uitgawes aanvaar nie

4.2.1 Totale verwagte ontvangste

ITEM:	BEREKENINGE	BEDRAG
Borgskap	18 000 + 4 000	22 000 ✓✓
Skenking		13 000 ✓
Bydrae per speler	2 000 x 18	36 000 ✓✓
TOTAAL:	bewerking een deel korrek	71 000 ✓

6

Totale verwagte betalings		
ITEM:	BEREKENINGE	BEDRAG
Sportuitrusting		11 350
Vervoer	3 600✓ + 6 120✓	9 720 ☒ *
Versekering	45 x 20	900 ☒ ☒ *
Akkommodasie	5 x 1 800 x 4	36 000 ☒ ☒ *
Etes	450 x 20	9 000 ☒ ☒ *
Sakgeld	18 x 220	3 960 ☒ ☒ *
TOTAAL:		70 930 ☒

bewerking een deel korrek

Die surplus/tekort

sien bo sien bo

71 000☒ - 70 930☒ = 70☒surplus een deel korrek

12

3

4.2.2

Die toerreëlingskomitee verwag dat sekere sleutelspelers moeilik sal wees om die minimum bedrag wat deur elke speler betaalbaar is te bekostig. Stel TWEE moontlike metodes voor om bykomende fondse te bekom om hierdie spelers te ondersteun.

Enige TWEE geldige voorstelle✓ ✓

- Verkoop lootjies
- Versamelingslys wat spelers kan gebruik om geld van vriende/familie in te samel
- Fondsinsamelingsgeleentheid(e) by die skool / in die gemeenskap
- Verkoop kos (worsbroodjies)
- Werk in 'n restaurant en verdien kommissie / wenke
- Afrigters kan bydra tot sommige van die koste-items

2

TOTALE PUNTE
25

VRAAG 5

5.1 Pas die woorde in Kolom A by die mees gepaste verduideliking wat in Kolom B verskaf word. Skryf slegs die letter langs elke nommer neer.

5.1.1	Faktuur	✓
5.1.2	EFO	✓
5.1.3	Bestelvorm	✓
5.1.4	Debietnota	✓
5.1.5	Kredietnota	✓

5

5.2.1 Verskaf die ontbrekende kontrarekening vir (i) en (ii).

(i)	Koste van verkope	✓
(ii)	Krediteurekontrole	✓

2

5.2.2 Voltooi die ontbrekende folionommers vir (A) TOT (C).

A	KBJ	✓
B	KJ	✓
C	DAJ	✓

3

5.2.3 Verduidelik hoe 'verdeling van pligte' interne beheer in 'n besigheid sal verbeter

Enige aanvaarbare verduideliking ✓✓ ✓✓ deelpunte vir gedeeltelike korrekte antwoorde

Werkers moet die werk onder mekaar verdeel.
Kontroleer mekaar se werk.

4

5.2.4 Daar was 'n inbraak in die besigheid en voorraad is in die besigheid gesteel. Stel TWEE moontlike maniere voor om dit in die toekoms te voorkom.

Twee afsonderlike redes (nie diefstal nie) ✓✓ ✓✓ deelpunte vir gedeeltelike korrekte antwoorde

CCTV alarms / wag by die deur.
Gereelde voorraadtelling en vergelyk met die boeke.
Hou minder voorraad maar bestel voorraad meer gereeld.

4

5.2.5 Die besigheid wil hul verskaffer verander wat die voorraad aan die besigheid verskaf. Verskaf 'n rede, met syfers, waarom jy nie saamstem om die verskaffer te verander nie.

Een rede met syfers ✓✓ deelpunte vir gedeeltelike korrekte antwoorde

- Krediet aankope R100 000 en stuur slegs R1 000 terug / Slegs 1% terugsendings.

2

TOTALE PUNTE

20